

Avrupa Parlamentosu seçimleri: 'Demokrasi' tükeniyor mu?

AP seçim sonuçları 'tam bir hezimet' olarak değerlendirilebilir belki. Ancak tarih tek bir yöne, amaca, tek bir yaşam biçimine doğru akmaz. Yeni bir insanlık durumu ve demokrasiyi yeniden geliştirecek buluşlar için çabalamaya devam...

Akin Atauz

15/06/2024

aatauz@yahoo.com

Avrupa Parlamentosu (AP) seçim sonuçları, demokrasi ve onun gelişmesiyle ilgili kaygısı olan herkes için eminim tam bir katastrofi gibi algılanmıştır. Türkiye ve geleceği için de kaygı duyuyoruz elbet. İçinde bulunduğumuz durum her bakımdan çok kötü ve başka ülkelerin **Türkiye**'ye göre belki de daha hafif denebilecek gerilemeleri üzerinde düşünmek/ kaygılanma, bunca yoksulluk ve sorun varken neden gereksin diye düşünebiliriz. Hatta **Gazze**'de, tam olarak tükenmekte olan insanlıkla/ insanca yaşayabilmekle ilgili bütün değerler ve kazanımlar her an biraz daha kötüye gidiyorsa, AP seçim sonuçlarının ne önemi olabilir?

Hiç de yabana atılacak bir düşünce değil bu elbette.

Ancak kavramlar, ilkeler ve daha da genel düşünecek olursak insanı insan yapan değerlerle ilgili gelişmeler bu insani gelişmelerle kazanılan haklar ve özgürleştirici felsefi, politik ve hukuki kazanımlar dünyanın sadece bir yöresinde gelişmiyor ve çökmüyor. Bu tür kavramlar, evrensel olarak/ bütün insanlık için işliyor veya çürüyor... Aynı ekolojik olaylar/ atmosferdeki gelişmeler veya okyanuslardaki akıntılar gibi küresel... Ozon tabakasındaki incelmeler gibi... Buna karşılık ulusal sınırlar, ulus

devletler arasında sanki bir anlamı varmış gibi sıkı kontrol altına alınmış sınırlar ve sınırları aşan göçler ya da uzun erimde hiçbir anlamı olmayan çıkarıcılıklarla/ sömürü arzularıyla oluşmuş savaşılar gibi...

Ümitler, ümitsizlikler...

AP seçim sonuçları kuşkusuz demokrasiyle ilgilenen ve onun gelişebilmesini/ gelişmiş demokrasiler oluşturulmasının insanlık için en elverişli yolu olduğunu düşünenler için tam bir hezimet olarak değerlendirilebilir. Üstelik hangi aday kazanırsa kazansın **Amerikan** demokrasisindeki çürüme ve yozlaşmalar da Avrupa ülkelerini ve AB'yi, **Afrika** ülkelerini, **Okyanusya**'yı ve elbette bütün **İslam** ülkelerini, dünya demokrasilerini vb. erozyona doğru sürükleyebilecektir.

Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu gibi ülkeler demokrasiden yana hiçbir ümit vermiyor zaten; buna karşılık dünyanın en büyük nüfuslu ülkelerinden **Hindistan Cumhuriyeti**'nde, iktidarda kalmakla birlikte **Modi** rejiminin gücünü kaybetmeye başlaması (Türkiye'deki RTE başkanlık rejimi gibi) ümitsizliği hafifletebilecek nitelikte.

Avrupa ülkeleri gibi demokrasinin, özgürlüklerin ve insan haklarıyla ilgili bütün önemli çabalarının/ kazanımların bir anlamda potası sayılabilecek bir coğrafyada yaşamakta olan halkların sağcılaşması ya da faşizme doğru yeniden yönelmekte oluşunun göstergeleri sokaklarda yeniden **Nazi** ayak seslerinin duyulmasının başlangıcı ürkütücü. Yaşanmış olan bunca felaket, kötülük ve ateş insanların birbirlerine ve doğaya verdikleri bunca gereksiz zarar nasıl öğretici etkisini kaybetmiş olabilir?

Yaklaşmakta olan iklim değişikliğiyle ilgili gelişmeler ya da bir anlamda alt-üst olacak olağan işleyişlerin sürdürülebilmesi bilgisinde yapılması gereken devrimin gereği nasıl kavranmamış olabilir? İnsanlık sorunlara, bu kadar bencil ve sığ, bu kadar kısa erimli ve köksüz-sahte-yapay bir yaklaşımla nasıl yetinebilir? En çok da Avrupa ülkeleri, bu yeni durumla nasıl baş edilebileceği konusunda ciddi arayışları/ kendi yaratmış olduğu uygarlık ve kültürel birikim çerçevesinde adil ve işlevsel önerileri/ siyasalar ve uygulama deneyimlerini nasıl geliştiremez?

Yukarıdaki iki paragraftaki soruların neden yanıtlanamaz veya yanlış olduğu bile-bile sormak yine de pratik bir yarar sağlayabilir: Tarih anlayışımızı sorgulamalı ve tarihi sürekli gelişen ve nerdeyse lineer bir kazanımlar dizisi olarak düşünmekten vaz geçmeliyiz. İnsanlık tarihi, sanırım bütünüyle kavramların ve değerlerin/ bakış açısındaki

hakikatin sürekli olarak gerilediği ve sonra başka bir biçimde ilerlediği, ama kendisini tekrar da etmediği biçimde yorumlanırsa yukarıdaki sorular anlam kazanabilir.

Demokrasi ‘sığlaşıyorsa’ ne yapılabilir, nasıl ve kim yapacak?

Demokrasinin bir yandan kendisini yenilemek için kalıplara ve bağlam bağımlı kurallara (özellikle Avrupa-merkezciliğe) saplanıp kalmaksızın gösterdiği çabaları önemsemeliyiz. Çok da önemli görünmeyen, pek çoğu yerel/ bölgesel ve önemsenmeden/ yeteri kadar tartışılmadan bir kıyıda kalmış arayışlara değer vermek ve onları analize ve yoruma doğru geliştirmeye çabalamak gereği/ işlevi, hala önümüzde duruyor.

Diğer yandan popülizmin, özellikle sağ popülizmin (gerçekte sol popülizmi de ihmal edemeyiz) nasıl yükselmekte olduğunu ve geliştiği her ülkede, her kurumda ve her politikacının söyleminde demokratik kazanımları nasıl sığlaştırdığını, aşındırdığını ve yok ettiğini her gün yeni bir olumsuzlukla görüyoruz. Üstelik Türkiye’den baktığımızda, demokrasi konusunda bunca düşüncenin gelişmesine, uygulama kazanımına ana vatan olmuş **İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri** gibi ülkelerdeki karikatür gibi trajikomik durumlar daha da uzaklaştırıyor gelecek iyi günler beklentisini...

Demokrasi eğer gerçekten “halkla”/ “demosla”/ “toplumla” ilgiliyse ve bu insanların vereceği karar genellikle sayılarla/ çoğunluklarla ilgili bir kavramsa nasıl karamsar olmayabiliriz? Demokrasi gerçekten halkın içinden sayısal bir çoğunluğun her şeyi kazanması ve bütün son sözleri söylemesi olabilir mi? Ama AP Parlamentosu sonuçları da Hindistan seçimi sonuçları da, belki ABD başkanlık seçimi sonucu da bunu söyledi ve söyleyecek. Peki ama demokrasi sadece bu basit mekanizmadan ibaret değilse, kendi içinde katmanlaşmaları-alternatifleriyle birlikte çeşitlenme olasılıkları ve birçok başka niteliği daha varsa?

O zaman soruyu yeniden sorabiliriz: Eğer demokrasi, insanlığın ona verdiği değer bakımından sığlaşıyorsa, kendi derinleşmiş niteliklerini unutuyor veya ona aykırı bir biçimde kullanıyorsa ne yapabiliriz? Bunu nasıl yapacağız? Kim yapacak?

AP seçim sonuçları için AB ülkeleri halkı, Hindistan Cumhuriyeti için Hindistan halkı, Türkiye için bizler vb. sormalıyız; hiyerarşisiz-eşitlikçi, sınırlar arasında engeller

olmaksızın hareket edebilen bir akışkanlık halindeki nüfusların iklim değişikliğine karşı ve ekolojik kayıpları azaltarak birlikte yaşayabileceği bir dünya için çeşitli ölçeklerde ne yapabiliriz? Bunu nasıl yapacağız?

Neden ilk gündem maddesi hayvan hakları olmasın?

Gerçi bu sorular bugüne kadar sorulmamış sorular değil. Hiçbir yanıt almamış sorular da değil. Ama bu yanıtların sağcı ve popüler sağcı nitelikte olanları toplumlarla daha güçlü diyaloglar kurabiliyor. Zor ama daha kalıcı ve sürdürülebilir yanıtları verenler sözünü iletmede/ toplumları ikna etmekte zorlanıyor.

Gezegenin veya yıldız sisteminin çok uzun erimli bir zamanda sonu olsa da yukarıda da değindiğim gibi, insan yaşamının tarihinin bir tek yöne, bir tek amaca ve bir tek yaşam biçimine doğru akmadığını biliyoruz. En azından bütün insan topluluklarının tarihi hiçbir zaman doğrusal ve tekil bir durum göstermiyor ve olduğu gibi de kalmıyor. Doğrulardan ve yanlışlardan öğrenebiliyor ama bunları unutabiliyor veya yeni doğrular ve yanlışlar da üretebiliyor.

Eğer böyleyse, yeni bir insanlık durumu/ yeni bir demokrasi, demokrasiyi kendi ilkelerinin tözünden doğru yeniden geliştirecek, güçlendirecek ve parlatacak buluşlar için çabalamaktan başka yapabileceğimiz bir şey yok bugün için...

Belki ilk gündem: Hayvan hakları...

Belki ikinci gündem: Yerel yönetim/ belediye hakları...

Ve...

Akin Atauz